

Hånddukkens kraft

Leg, fortælling, rum og indretning

Tekst og illustrationer: Ditte Aarup Johnsen 2021
Børnekulissen, Børn og Unge, Aarhus Kommune

Indhold

Hånddukkens kraft.....	2
Kuffertens fortællerum.....	9
Stedets stemning og rummets indretning.....	10
Forberedelse af leg.....	11
Evaluering af legeseance.....	12
Egne noter og skitser.....	13
Om Børnekulissen.....	15

Hånddukkens kraft

v. Ditte Aarup Johnsen

Brug af hånddukker i pædagogisk arbejde er et værdifuldt og kraftfuldt værktøj til at nå ind til børnenes følelser og til at skabe stærke og livsbekræftende fællesskaber med børnene.

Hånddukken kan bruges som et redskab til at styrke arbejdet med den pædagogiske læreplan, hvor legen, børneperspektivet og dannelsen er i fokus.

Med hånddukken kan sprog, kommunikation og fortælling få nyt liv, og verden kan blive til noget større og mere, end den var før.

På de næste sider kan du få enkle tips og tricks til at komme i gang med at bruge hånddukken som en måde at invitere børnene ind i legen på legens egne præmisser.

Hvem er jeg med en hånddukke på hånden?

Det kan i begyndelsen føles grænseoverskridende at sidde med en hånddukke sammen med en børnegruppe og nok særligt, hvis der er andre voksne til stede. For hvad skal man stille op med den? Hvem er den? Hvad kan den? Og hvem er jeg som dukkefører?

For, at hånddukken skal virke ægte og troværdig er det vigtigt, at jeg, som dukkefører, ikke forsøger at "lave mig selv om". Jeg skal forblive den voksne, jeg er, overfor børnene og betragte hånddukken som en lille ven, en hjælper eller et kæledyr, der åbner op for leg og kontakt med børnene.

Med hånddukken sætter jeg nogle konkrete spor, som gribes af børnene, og nye spor afsættes - og på den måde udvikler historien sig i nye retninger.

Hånddukken viser, at leg er noget, vi gør

Når man som voksen styrer en hånddukke og eksempelvis lader den banke på en kuffert med snuden, så opstår legestemningen og magien allerede i denne enkle handling.

Børnenes nysgerrighed og opmærksomhed bliver fanget: hvad er der mon nede i kufferten? Hånddukken viser, at leg består af handlinger, leg er noget, vi *gør* sammen her og nu.

At prøve sig frem

Som dukkeholder må jeg prøve mig frem med små skridt, være tålmodig, turde slippe kontrollen og tro på legens autencitet sammen med børnene.

Jeg må træde ind i en øvebane, hvor der ikke er én men mange måder, som hånddukken kan udtrykke sig på.

Som dukkestyrer har jeg brug for, at de deltagende voksne omkring mig er grebet og koncentrerede, og at de understøtter børnene i at have fuld opmærksomhed på det, jeg og hånddukken sætter i gang.

Prøv at stille dig foran spejlet og undersøg, hvad din hånddukke kan gøre med kroppen, hvad kan den f.eks. gribe fat i?

Øv dig i at vende hånddukken med front ud eller skråt ud mod spejlet, så beskueren hele tiden kan følge med i, hvad hånddukken laver af "gøreting".

Tal med din hånddukke og "oversæt" de ting, den gør.

Når min hånddukke - f.eks. hunden Banjo banker på kufferten, eller finder posen med rasleæg frem, så kan jeg oversætte det, den gør:

”Skal vi lege med rasleæggene, hva’ Banjo?” eller: ”Prøv at se! Banjo tager rasleæggene frem!”

Jo ældre, børnene er, jo mere kan de bidrage til at hjælpe med at forstå, hvad hånddukken vil fortælle os med sit kropssprog, sin gestik, sine lyde og mimik.

Hvad siger min hånddukke?

Et godt råd kan være at lade hånddukkens lyde være så enkle som muligt – særligt til at begynde med.

Det kan være, at hånddukken udelukkende hvisker dig ind i øret, og så fortæller du børnene, hvad den siger.

Det er væsentligt, at den med sit kropssprog og sine bevægelser fortæller, hvad den gerne vil eller ikke vil.

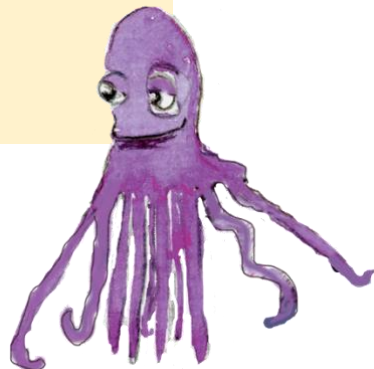
Man skal være varsom med at lade sin hånddukke tale "verbalsprog", for hvis jeg vælger at putte det talte ord ind i den, må jeg lave en tydelig skelnen mellem, hvornår det er hånddukken, der taler, og hvornår jeg selv taler.

Man kan nemt komme til at bruge sin egen stemme hen over det hele og "glemme" hvilken personlighed, hånddukken har. Da går magien tabt, og hånddukken mister sine karaktertræk.

Overvej hvilken personlighed din hånddukke har?

Hvilke lyde eller ord bruger den?

*Hvordan er dens stemmeføring?
(Lys, mørk, ivrig, forsigtig o.s.v.)*

Hvad skal hånddukken hedde?

TÆNK PÅ ET GODT NAVN TIL HÅNDDUKKEN

HVAD VIL DU BRUGE HÅNDDUKKEN TIL?

HVILKET SPROG HAR DEN, OG HVORDAN
KOMMUNIKERER DEN ?

BRUGER DEN VERBALT SPROG ELLER
UDELUKKENDE KROPSSPROG?

Tips og tricks til at komme igang

- Hold hånddukken ud eller skråt ud mod deltagerne og vend den ikke direkte ind mod dig selv, når du taler med den. Det er vigtigt, at børnene kan se og følge med i hånddukkens bevægelser og mimik.
- Brug som udgangspunkt kun hånddukken til at introducere en ny aktivitet og læg den derefter væk, når aktiviteten går i gang. Det vil sige, at når eksempelvis hunden Banjo har fundet et skib frem fra kufferten, og sangen "Hej og ho på bølgen blå" går i gang, så lægges Banjo til side, og tages først frem igen, når

legen er slut. Det vil skabe ro for dig til at bevæge dig frit sammen med børnene.

- Brug derefter igen hånddukken til at samle børnegruppen og opmærksomheden på, hvad der nu skal ske.

Afsluttende tanker om hånddukkens kraft

Brug af hånddukke kan bidrage til at skabe et tillidsfuldt og magisk rum, hvor legen og den legende stemning kan udfolde sig.

Hånddukken kan åbne op for en ny verden af kommunikation, som børn kan øve sig i at formulere deres tanker og følelser igennem. Den er et brugbart værktøj til at arbejde med at styrke og udvikle empati.

Hånddukken kan virke som katalysator for følelsen af stemthed, selvforglemmelse og dyb optagethed

Kuffertens fortællerum

Kuffertens rum kan blive til et særligt og afgrænset fortællerum, hvor ting kan få nyt liv og blive til noget andet og mere end de var før.

Ved hjælp af Kif kaf kuffert remsen skabes et ritual, hvor tingen, der kommer frem efter endt remse, gør, at vi kan forestille os at være et andet sted i en anden verden.

Med tingen kan vi lave grænseoverskridende bevægelser: med et skib fra kufferten kan vi trylle os ud på ud på det store hav, og med kranen kan vi tage på en tur ud til byggepladsen. I fortællingen kan alt lade sig gøre.

Kufferten og artefakterne/genstandene kan på en særlig måde bidrage til at fastholde og forankre legen og skabe et rum for fordybelse, fantasi og sansning.

Kif kaf kuffert

Hvad gemmer du mon på?

Kif kaf kuffert

Nu åbner vi dit låg!

Stedets stemning og rummets indretning

Inden I går i gang med at bruge kufferten, hånddukken og de øvrige materialer i Kif kaf kuffert-materialet, kan det være gavnligt at kaste et blik på det omgivende rum, hvor I skal være. Indbyder det til fordybelse, fantasi og sansning. Hvordan opleves rummet i barnets perspektiv?

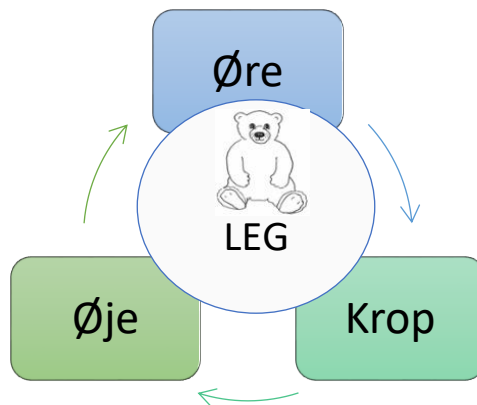
Det kan være, at I får lyst til at indrette rummet på nye måder, hvor følgende refleksioner kan tages med i overvejelserne.

- Hvilke farver er der?
- Hvordan er belysningen?
- Er der frie gulvarealer?
- Hvordan er stemningen? (Lys, mørk, åben, lukket, intim, neutral, varm, kold, rodet, klar, hyggelig, kaotisk)
- Hvilke lyde er her?
- Hvordan opleves rummet i børnehøjde? Hvad kan barnet sanse og se? Hvilke materialer er tilgængelige?
- Hvad skal rummet kunne fremover?
- Hvilken stemning og indretning skal her være, så legemiljøet bliver klart for børnene?

Forberedelse af leg

Følgende model og refleksionsspørgsmål kan anvendes som inspiration når du skal i gang med at planlægge en legeseance sammen med børnene. Prøv f.eks. at tage den klassiske sangleg "Bjørnen sover" som eksempel, måske den kan iscenesættes på en ny måde, så legen både pirrer øjet, øret og kroppen, og så fantasien kan blive sat i sving.

Model af Ditte Aarup Johnsen: Øre, øje, krop arbejder sammen.

- Hvilken historie gemmer sig i legen?
- Hvordan kan jeg få kroppen og bevægelsen med?
- Hvad gør jeg for at gøre legen tydelig og klar for deltagerne?
- Hvordan inddrager jeg børnene aktivt i historiefortællingen?
- Hvordan griber jeg barnets initiativer og nysgerrighed?
- Hvilke virkemidler (visuelle, auditive, kropslige) vil jeg bruge?
- Hvordan kan det rum, vi er i, understøtte legens stemning?
- Hvordan skaber jeg en glidende overgang til næste leg, så vi bliver i følelsen af stemthed og fordybelse?

Evaluering af legeseance

Efter en legeseance sammen med børnene – både de spontant opståede lege og planlagte legeaktiviteter kan følgende spørgsmål åbne op for eftertanke og refleksion om egen praksis.

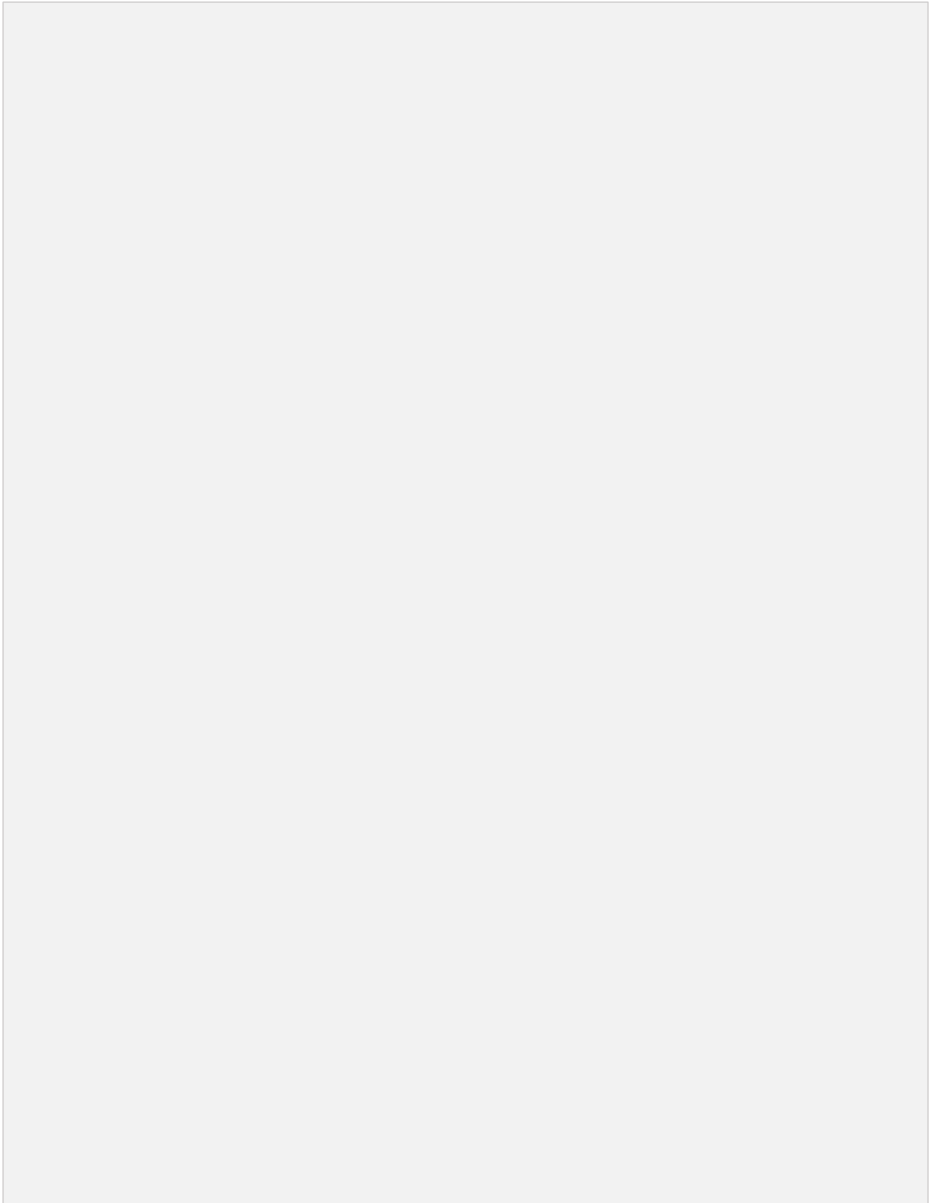
- Hvad var børnene særlig optagede af i dag?
- Hvilke initiativer observerede du, at børnene tog?
- Var der noget som forstyrrede legen? Og i så fald hvad? Er det noget, der kan gøres noget ved?
- Er der nogle af børnene, som overrasker på den ene eller anden måde? Hvordan? Og skal der handles i forhold til det?
- Hvordan kan børnenes egne-initiativer ind i legen understøttes endnu mere?
- Oplever du, at legen inspirerer børnene i deres videre lege? Hvordan?

Egne noter og refleksjoner

A large rectangular area with a light gray background and horizontal lines, intended for notes and reflections. The area is empty, with only the lines visible.

Egne skitser

Om Børnekulissen:

Tlf. Ditte Aarup Johnsen, 41890943
Email: boernekulissen@mbu.aarhus.dk
Adresse: Louisevej 29, v. Center for læring, Sødalsskolen, fløj D,
8220 Brabrand

Børnekulissen tilbyder gratis æstetiske læringsforløb for dagtilbud i Aarhus Kommune. I forløbene har pædagogiske medarbejdere mulighed for at arbejde med institutionens æstetiske og fysiske læringsmiljø.

Der tages afsæt i den pædagogiske læreplan med særlig vægt på leg og dannelse og på læreplanstemaerne om æstetik, fællesskab og kultur, sprog og kommunikation samt krop, sanser og bevægelse.

Forløbene kan både foregå i Børnekulissens Eventyrrum og i den lokale afdeling.

I tilknytning til forløbene er der udgivet en gratis app Kif kaf kuffert med sange, lege og ideer, som inviterer barnet ind som aktiv deltager. App'en kan downloades til telefoner og iPad.

Hånddukke i pædagogisk praksis kan bruges som et redskab til at styrke arbejdet med den pædagogiske læreplan, hvor legen, børneperspektivet og dannelsen er i fokus.

I dette inspirationshæfte kan du finde tips og tricks til at komme i gang med at bruge en håndduke som en måde at nå ind til børnenes følelser og skabe stærke og livsbekræftende fællesskaber med børnene.

Du kan også finde ideer og metoder til at planlægge og evaluere legeaktiviteter med børnene ud fra et børneperspektiv og med fokus på fortællingens kraft og rummets indretning.

Kontakt gerne Børnekulissen for at høre mere om Kif kaf kuffert materialet, der omtales undervejs i hæftet.
boernekulissen@mbu.aarhus.dk

